

УДК 656.13

Лифенко С.Е.¹, Понкратов Д.П.²

¹ асп. ХНУМГ імені О. М. Бекетова

² доц. ХНУМГ імені О. М. Бекетова

РОЗВИТОК МАРШРУТНОГО ПАСАЖИРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОЇ МІСЬКОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Сучасні міста стикаються з низкою транспортних викликів, зумовлених стрімким зростанням рівня автомобілізації. Інтенсивне використання індивідуального автомобільного транспорту (ІТ) призводить до насичення вулично-дорожньої мережі міст транспортними потоками, що має прояв у формуванні транспортних заторів, збільшенні витрат часу на пересування, підвищенні ризику виникнення дорожньо-транспортних пригод, зростанні рівня забруднення повітря, шумового навантаження тощо. Ці проблеми

актуалізують потребу у впровадженні стратегічних рішень щодо забезпечення сталої міської мобільності.

Концепція сталого розвитку передбачає збалансоване вирішення транспортних проблем із урахуванням соціальних, економічних та екологічних аспектів. Важливим напрямом цієї концепції є поступова переорієнтація міської мобільності на більш екологічно безпечні та енергоефективні види транспорту (способи пересування), зокрема маршрутний пасажирський транспорт (МПТ), активні способи пересування (пішохідний та велосипедний рух), а також впровадження моделей спільного використання транспортних засобів [1-4].

Методологічною основою формування керуючих впливів щодо поширення сталих способів пересування є концепція управління попитом на транспортні послуги. Залежно від характеру впливу, заходи управління попитом поділяються на дві основні групи: перша спрямована на обмеження використання індивідуальних автомобілів, а друга – на стимулювання переходу до екологічно та соціально стійких видів транспорту [5, 6].

Розвиток МПТ розглядається як один з основних напрямків вирішення транспортних проблем міст, а отже забезпечення сталості міської транспортної системи. Однак для стимулювання переходу користувачів з ІТ на МПТ має бути забезпечено відповідний рівень якості транспортного обслуговування на МПТ. Зручність, комфорт, швидкість сполучення, надійність, регулярність руху, безпека перевезень, доступність транспортної інфраструктури та інші параметри пересування, мають відповідати тим очікуванням від користування МПТ, до яких прагнуть користувачі легкових автомобілів. При цьому слід враховувати, що фактори, які впливають на вибір МПТ серед користувачів ІТ, можуть суттєво відрізнятися залежно від місцевих умов до яких слід віднести: рівень розвитку МПТ, соціально-демографічні характеристики населення, кліматичні умови, наявну тарифну політику тощо.

Для встановлення дієвих заходів щодо забезпечення сталої міської мобільності доцільно проводити анкетні обстеження, з метою виявлення основних уподобань та очікувань від послуг МПТ з боку користувачів ІТ. Одним із методів збору та аналізу таких даних є метод висловлених переваг (*stated preference method*), який дає змогу встановлювати пріоритети вибору респондентів за різних гіпотетичних альтернатив. Отримані дані можуть бути використані під час розробки моделей дискретного вибору (*discrete choice models*), які забезпечують кількісну оцінку впливу різних чинників на ухвалення рішень щодо вибору способу пересування користувачами транспортної системи. Використання цих підходів дає змогу визначити основні чинники, які впливають на поведінку користувачів ІТ, що, у свою

чергу, сприятиме застосуванню більш ефективних механізмів забезпечення сталої міської мобільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ceder A. Urban mobility and public transport: future perspectives and review [Text] // International Journal of Urban Sciences. – 2020. – Vol. 25, №. 4. – P. 455-479.
2. Lättman K. Sustainable Development of Urban Mobility through Active Travel and Public Transport [Text] / K. Lättman, N. Otsuka // Sustainability. – 2024. – Vol. 16, №. 2. – Art. 534.
3. Ceccato R. Low emission zone and mobility behavior: Ex-ante evaluation of vehicle pollutant emissions [Text] / R. Ceccato, R. Rossi, M. Gastaldi // Transportation Research Part A: Policy and Practice. – 2024. – Vol. 185. – Art. 104101.
4. Roblek V. Impact of Car Sharing on Urban Sustainability [Text] / V. Roblek, M. Meško, I. Podbregar // Sustainability. – 2021. – Vol. 13, №. 2. – Art. 905.
5. Aytekin A. Determining the factors affecting transportation demand management and selecting the best strategy: A case study [Text] / A. Aytekin, S. Korucuk, Ö. F. Görçün // Transport policy. – 2024. – Vol. 146. – P. 150-166.
6. Qin X. Demand management for smart transportation: A review [Text] / X. Qin, J. Ke, X. Wang, Y. Tang, H. Yang // Multimodal Transportation. – 2022. Vol. 1, №. 4. – P. 1-15.